

Research Paper

The mediating role of academic ethics in the relationship between the perceptions of classroom quality and educational justice with educational citizenship behaviours

Saeideh Sabzian^{1*} & Houshang Garavand²

1. Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Humanities, Hazrat-e Masoumeh University, Qom, Iran.

2. Assistant Professor, Psychology Department, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran.

Citation: Sabzian, S. & Garavand, H. (2024). [The mediating role of academic ethics in the relationship between the perceptions of classroom quality and educational justice with educational citizenship behaviours (Persian)]. *Journal of School Psychology and Institutions*, 12(4):78-92. <https://doi.org/10.22098/jsp.2024.11165.5340>

[10.22098/jsp.2024.11165.5340](https://doi.org/10.22098/jsp.2024.11165.5340)

Article Info:

Received: 2022/07/17

Accepted: 2024/02/27

Available Online: 2024/03/16

Key words:

Perceptions of classroom quality, educational justice, academic ethics, educational citizenship behaviours

ABSTRACT

Objective: The present study was done to examine the mediating role of academic ethics in the relationship between the perceptions of classroom quality and educational justice with educational citizenship behaviours.

Methods: The research method was descriptive-correlational and the population of the study included all upper secondary girl students in Khorramabad city to 9981 students of whom 240 were selected based on stratified random sampling. To collect the data, academic ethics by Hosseini Nejad et al. (2016), educational citizenship behaviours by Golparvar (2011), perceptions of classroom quality by Gentry et al. (2002), educational justice by Golparvar (2011) were used. Data analysis was performed by SPSS-22 and AMOS-24 software.

Results: The results showed that perceptions of classroom quality has a direct effect on educational citizenship behaviours and an indirect effect on educational citizenship behaviours through academic ethics. Educational justice had no direct effect on educational citizenship behaviours, but had indirect effect on educational citizenship behaviours due to academic ethics. In addition, academic ethics had a direct effect on educational citizenship behaviours.

Conclusion: According to the obtained results, knowing the factors affecting the application of the principles of educational justice and the learning environment of students by teachers can play a valuable role in the process and strategy of change in education. This process also provides the basis for strengthening morals and ultimately educational citizenship behaviours (adherence to rules, helping and participating, establishing cordial relationships).

Extended Abstract

1. Introduction

Of the goals that schools seek to achieve associated with responsibility includes civic-educational behavior. Civic behaviors in a broad sense, regardless of the context and environment in which they are studied, are a set of behaviors in which a person performs behaviors beyond their official roles. In this way, it provides a platform for the desired social environment (Guilmette et al., 2019). Civic behavior is one of the important sociological dimensions of educational organizations such as schools.

Given the importance of civic-educational behavior in increasing team, individual and organizational behaviors, the constant search for ways to increase civic behavior in students is important to prepare them for the future of their work (Khalid et al., 2013). Civic-educational behaviors such as adherence to and feeling of inner obligation to the rules of university education, helping, social participation and trying to establish a sincere relationship in various ways can affect the individual and collective performance of students (LeBlanc, 2014). Educational justice affects people's behaviors and attitudes in different ways (Van Reinsburg et al., 2018).

*Corresponding Author:

Saeideh Sabzian

Address: Department of Counseling, Faculty of Humanities, Hazrat-e Masoumeh University, Qom, Iran.

Tel: +98 (916) 8609844

E-mail: s.sabzian@hmu.ac.ir

In educational environments and especially in schools, the existence of fair conditions and observing the principles and rules of justice through conveying a sense of value to students can make them inclined to academically civil behaviors (Sanagoo et al., 2011; Afrazandeh et al., 2016). According to self-determination theory (SDT), humans are optimally motivated when their psychological needs for competence, autonomy, and relatedness are met (Chowkase et al., 2022). Therefore, one of the important consequences of the school environment is the students' perceptions, which play an important role in academic civic behavior (Afrazandeh et al., 2022).

One of the variables that is influenced by the perceptions of classroom quality (Mostafaei et al., 2015; Amini et al., 2020) and educational justice (Mohammadi, 2014; Golparvar, 2016) also plays an important role in explaining academic civil behavior, it is academic ethics (Golparvar, 2011). In general, it can be said that research on student educational citizenship behaviours in school can emerge as one of the future areas of research in higher education. Therefore, the aim of this study was to investigate the mediatory role of the academic ethics in the relationship between the perceptions of classroom quality and educational justice with educational citizenship behaviours.

2. Materials and Methods

The research method of the present study was correlational. The population of this study included all upper secondary female students in Khorramabad city. 240 of female students were selected using stratified random sampling. 79 (32.9%) first grade students, 85 (35.4%) second grade students and 76 (31.7%) were fourth grade students (Pre-University). To collect data, academic ethics by Hosseini Nejad and et al. (2016), educational citizenship behaviours by Golparvar

(2011), perceptions of classroom quality by Gentry and et al. (2002), and educational justice by Golparvar (2011) were used. Initially, in order to conduct the research, the required permits and referrals were received from the University and the General Directorate of Education of Khorramabad to perform all steps. Eight schools were randomly selected from district one and two from each school, three classes and from each class, between ten and fifteen students were randomly selected. Some explanations were provided concerning the confidentiality of the students' answers and the necessity of their independent answering besides their withdrawal from participation. Data analysis was performed using structural equation modeling statistical method and by the SPSS-22, and AMOS-24 software. Bootstrapping method was used to examine the mediating role of the variables in Amos software.

3. Results

The results of Pearson correlation coefficient showed that all variables have a significant relationship with each other. In the present research model, perceptions of classroom quality and educational justice as an exogenous variables, academic ethics as mediating variables, and educational citizenship behaviours is considered as an endogenous variable. The values of model fit indices such as df/χ^2 , GFI, AGFI, IFI, CFI and RMSEA were equal to 2.3, 0.93, 0.89, 0.93, 0.97, 0.93 and 0.07, respectively.

Perceptions of classroom quality ($p < 0.001$, $\beta = 0.38$) and academic ethics ($p < 0.001$, $\beta = 0.46$) positively and significantly predict educational citizenship behaviours. Also, Perceptions of classroom quality ($p < 0.001$, $\beta = 0.27$) and educational justice ($p < 0.001$, $\beta = 0.44$) positively and significantly predict academic ethics.

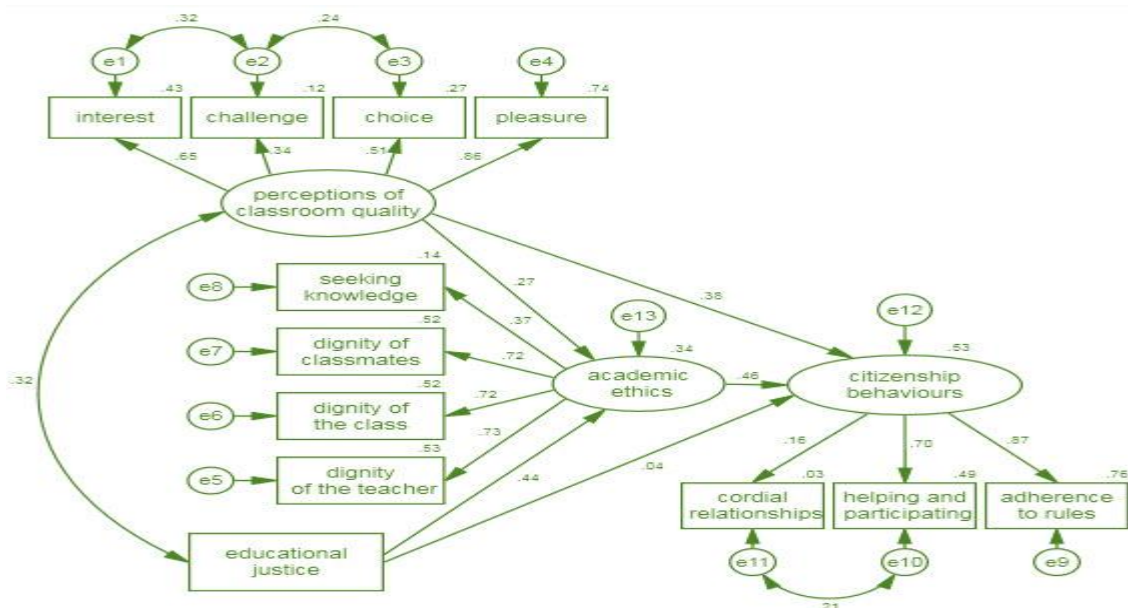

Figure 1. Experimental research model in the case of standardized path coefficients

The results of Bootstrap test showed that academic ethics plays a significant mediating role in the relationship between perceptions of classroom quality and educational citizenship behaviours. Thus, the mediation share of this variable in relation between perceptions of classroom quality and educational citizenship behaviours is 0.12 ($p < 0.01$). Academic ethics plays a significant mediating role in the relationship between educational justice and educational citizenship behaviours. Thus, the mediation share of this variable in relation between educational justice and educational citizenship behaviours is 0.20 ($p < 0.01$).

4. Discussion and Conclusion

The present study was done with the aim of examining the mediating role of academic ethics in the relationship between the perceptions of classroom quality and educational justice with educational citizenship behaviours. The results showed that classroom quality perceptions have an indirect effect on students' academic civic behaviors through the mediation of academic ethics. In this regard, it can be said that the more positive the students' perception of the learning environment is, the more serious they become about their duties and try to complete their duties as soon as possible and observe academic ethics more.

This research supported the relationship between classroom quality perceptions and academic citizenship behaviors. Therefore, to the extent that the classroom environment is challenging and enjoyable for students and gives them a sense of mastery and the ability to choose, the ability to overcome academic problems and continue to work hard and complete homework on time increases; Therefore, they use opportunities well, improve their relationships with classmates and teachers, and the necessary academic progress is achieved, which ultimately leads to an increase in academic behaviors. This finding is consistent with the research results of [Amini et al., \(2020\)](#) and [Afrazandeh et al. \(2022\)](#).

Also, the results showed that educational justice has an indirect effect on academic civic behavior of students through the mediation of academic ethics. This finding is consistent with the research results ([Golparvar, 2016](#); [Yaghobi et al., 2019](#)). Educational justice, as an objective and significant manifestation of ethics and moral values, highlights the role of ethics and moral values. This highlighting provides the basis for strengthening academic ethics and then increasing academic civic behaviors. According to the obtained results, knowing the factors affecting the application of the principles of educational justice and the learning environment of students by teachers can play a valuable role in the process and strategy of change in education; And this process also provides the basis for strengthening morals and ultimately educational citizenship behaviours (adherence to rules, helping and participating, establishing cordial relationships).

5. Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All ethical principles are considered in this article. The participants were informed about the purpose of the research and its implementation stages. They were also assured about the confidentiality of their information and were free to leave the study whenever they wished, and if desired, the research results would be available to them.

Funding

This research did not receive any grant from funding agencies in the public, commercial, or non-profit sectors.

Authors' contributions

All authors have participated in the design, implementation and writing of all sections of the present study.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

مقاله پژوهشی

نقش واسطه‌ای اخلاق تحصیلی در رابطه بین ادراکات محیط کلاسی و عدالت آموزشی با رفتارهای مدنی تحصیلی

سعیده سبزیان*^۱ و هوشنگ گراوند^۲

۱. استادیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران.
۲. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف نقش واسطه‌ای اخلاق تحصیلی در رابطه بین ادراکات محیط کلاسی و عدالت آموزشی با رفتارهای مدنی تحصیلی انجام شد.

روش‌ها: روش تحقیق، توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهر خرم‌آباد به تعداد ۹۹۸۱ دانش‌آموز بود که از این میان ۲۴۰ نفر براساس روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های اخلاق تحصیلی حسینی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۴)؛ رفتار مدنی تحصیلی گل‌پرور (۱۳۸۹)؛ ادراکات کیفیت کلاسی جنتری و همکاران (۲۰۰۲) و عدالت آموزشی گل‌پرور (۱۳۸۹) استفاده شد. تحلیل داده‌ها به روش آماری مدل معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS-22 و AMOS-24 انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد ادراکات کیفیت کلاسی بر رفتارهای مدنی تحصیلی تأثیر مستقیم و به‌واسطه‌ی اخلاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی تأثیر غیرمستقیم دارد. عدالت آموزشی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر مستقیم نداشت؛ اما به واسطه اخلاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی تأثیر غیرمستقیم داشت. علاوه بر این، اخلاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی دارای اثر مستقیم بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج به دست آمده، شناخت عوامل مؤثر بر به‌کارگیری اصول عدالت آموزشی و محیط یادگیری دانش‌آموزان توسط معلمان می‌تواند در فرآیند و استراتژی تغییر در آموزش کمک‌های ارزنده‌ای را ایفاء نماید و این روند همچنین زمینه‌ی تقویت اخلاق و در نهایت رفتارهای مدنی تحصیلی (پایبندی به قواعد، یاری‌رسانی و مشارکت، برقراری روابط صمیمانه) را فراهم می‌کند.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۰۸

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۲/۲۶

کلیدواژه‌ها:

ادراکات کیفیت کلاسی، عدالت آموزشی، اخلاق تحصیلی، رفتارهای مدنی تحصیلی

مقدمه

اقدام به انجام رفتارهایی فراتر از نقش‌های رسمی خود کرده، از این طریق بستر را برای مطلوب شدن فضای اجتماعی فراهم می‌کند (گیلمت^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). رفتارهای مدنی آنگاه که در دانش‌آموزان مطالعه می‌شود لازم است تحت عنوان اختصاصی رفتارهای مدنی تحصیلی^۲ اشاره و بررسی شود. در نگاه جزئی رفتارهای مدنی تحصیلی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که ماهیتی ارادی و اختیاری دارند و جنبه رسمی و تعریف شده در شرح اعمال و رفتارهای تحصیل دانش‌آموزان ندارند، ولی به‌واسطه تعامل جویی

1. Germeys
2. Guilmette
3. educational citizenship behaviours

بررسی و مطالعه رفتار بشر جنبه‌های مختلفی دارد که اغلب مورد توجه صاحب‌نظران است، این رفتارها در شکل نقش‌هایی در سازمان‌ها قانونمند شده و افراد در نقشی که بر عهده دارند وظایفی را ایفا می‌کنند؛ اما رفتارهای داوطلبانه‌ای که بر طبق ارزش‌ها انجام می‌شود و فراتر از وظایف قانونی هستند را رفتار شهروندی می‌نامند (جرمیز^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). رفتار مدنی یکی از ابعاد مهم جامعه‌شناختی سازمان‌های آموزشی از جمله مدارس است. رفتار مدنی مجموعه رفتارها و عملکردی است که به قصد کمک به همکاران یا سازمان به‌وسیله فرد انجام می‌شود (کرد و منصور، ۱۳۹۸). رفتارهای مدنی، مجموعه رفتارهایی هستند که طی آن فرد

* نویسنده مسئول:

سعیده سبزیان

نشانی: استادیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران.

تلفن: ۰۹۸ (۹۱۶) ۸۶۰۹۸۴۴

پست الکترونیکی: s.sabzian@hmu.ac.ir

روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه

منصفانه داده می‌شود، نشانه آن است که توانایی‌ها توسط سازمان ارزش‌گذاری می‌شوند. بر اساس نظریه خودتعیینی^۹ ریان و دسی^{۱۰} (۲۰۰۰؛ به نقل از چوکاس^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۲)، انسان‌ها زمانی انگیزه بهینه دارند که نیازهای روان‌شناختی آن‌ها برای شایستگی، خودمختاری و ارتباط برآورده شود. هنگامی که این نیازها در محیط کلاس برآورده می‌شود، انگیزه درونی دانش‌آموزان برای یادگیری تسریع می‌شود و در نتیجه یادگیری و خلاقیت با کیفیت بالا ایجاد می‌شود. برخی از مؤلفه‌های کلیدی انگیزش در برنامه‌گنی‌سازی ممکن عبارتند از: جذابیت، معنادار بودن، خودکارآمدی تحصیلی، چالش و انتخاب (وو^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۸). در واقع محیط کلاس، نظام اداره مدرسه و شیوه‌ی آموزشی معلم، اثرات غیرقابل انکاری بر عملکردهای تحصیلی و فرآیندهای شناختی دارند (آندرمن و میدگلی^{۱۳}، ۱۹۹۷). یکی از پیامدهای مهم محیط مدرسه، ادراکات دانش‌آموزان است که نقش مهمی در انگیزش، شناخت و عملکرد دانش‌آموزان دارد. ادراک کیفیت کلاسی^{۱۴}، دامنه‌ی گسترده‌ای از فرآیندها، نگرش‌ها و باورها شامل ادراک کنترل، حمایت خودمختاری، انتخاب و لذت است (جتتری^{۱۵} و همکاران، ۲۰۰۲). عوامل بیرونی مانند مواد آموزشی، فرآیند و محتوای آموزش، مربیان و نگرش آن‌ها، رابطه بین مربی و دانش‌آموز، امکانات و محیط آموزشی و نیز عوامل درونی مانند عدم علاقه ذاتی، تجربه شکست و عدم وجود اعتماد به نفس و هدف مطالعه نامشخص در بی‌انگیزگی تأثیر دارند (لای و زو^{۱۶}، ۲۰۱۷). افزاینده و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی نشان دادند که بین محیط یادگیری و رفتارهای مدنی تحصیلی دانشجویان ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. یکی از متغیرهایی که از ادراکات کیفیت کلاسی (امینی و همکاران، ۱۳۹۹) و عدالت آموزشی (گل‌پرور، ۱۳۹۴؛ محمدی، ۱۳۹۴) تأثیر می‌پذیرد و خود نیز نقش مهمی در تبیین رفتارهای مدنی تحصیلی دارد، اخلاق تحصیلی^{۱۷} است (گل‌پرور، ۱۳۸۹). در واقع می‌توان با

اجتماعی انسان، همراه با انگیزه‌های نوع‌دوستی، یاری‌رسانی، مشارکت فراتر از نقش‌های رسمی و مشارکت در اجرای قوانین، مقررات و رسوم آموزشی به مرحله اجرا در می‌آیند (گل‌پرور، ۱۳۸۹). توجه به اهمیت رفتارهای مدنی تحصیلی در افزایش رفتارهای تیمی و فردی سازمانی، جستجوی مداوم راه‌های افزایش رفتار مدنی در دانش‌آموزان مهم است تا آنها را برای رویارویی آینده کاری‌شان آماده کند (خلیلید^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). رفتارهای مدنی تحصیلی نظیر پایبندی و احساس الزام درونی به قواعد حاکم بر تحصیل در مدارس، یاری‌رسانی، مشارکت اجتماعی و تلاش برای برقراری رابطه صمیمانه به صورت گوناگون می‌تواند بر عملکرد فردی و جمعی دانش‌آموزان مؤثر واقع شود (لبانس^۲، ۲۰۱۴).

ارگان و ریان^۳ (۱۹۹۵؛ به نقل از مالکپور لپری، ۱۴۰۰) دریافتند که رفتار شهروندی تا حد زیادی توسط عدالت سازمانی درک شده تشویق می‌شود. بنابراین، یکی از مفاهیمی که با تحصیل علم و دانش ارتباط تنگاتنگ و نزدیکی دارد، عدالت است. به باور بسیاری از صاحب‌نظران حوزه عدالت، این پدیده در اکثر جوامع امروز دنیا یک ارزش اخلاقی محسوب می‌شود (بلادر^۴؛ ۲۰۰۷). در این پژوهش ادراک دانش‌آموزان از حضور یا عدم حضور اصول معطوف به عدالت در معلمان و مدرسه محل تحصیل، به عنوان عدالت آموزشی مورد سنجش و توجه قرار خواهد گرفت. عدالت آموزشی^۵ به اشکال مختلف، رفتارها و نگرش‌های افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد (وان رینسبورگ^۶ و همکاران، ۲۰۱۸). بر پایه رویکرد مبادله اجتماعی و اصل مقابله به مثل، وقتی اساتید و معلمان در دانشگاه و مدارس در تعامل و در رابطه با دانشجویان و دانش‌آموزان عدالت را رعایت می‌کنند، از طریق احساس خودارزشمندی، ظرفیت یاری‌رسانی دانشجویان و دانش‌آموزان به یکدیگر و مشارکت و پایبندی به قواعد را افزایش می‌دهند (اهتی‌یار و همکاران^۷، ۲۰۱۰). عدالت در محیط‌های آموزشی با احساس ارزشمند بودن همراه است. همه دانشجویان و دانش‌آموزان در این‌گونه محیط‌ها انتظار دارند به طور یکسان از خدمات و امکانات موجود برخوردار شوند، در حالی که بی‌عدالتی احساس تردید و اضطراب را به همراه داشته و موجب کاهش تمایلات معطوف به رفتارهای مدنی تحصیلی در دانشجویان و دانش‌آموزان می‌شود (یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۸). مالکپور لپری (۱۴۰۰) در پژوهشی نشان داد که متغیر عدالت آموزشی پیش‌بینی‌کننده مناسبی برای متغیرهای فریبکاری تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی است. مون^۸ و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهشی نشان دادند که وقتی به افراد در مقایسه با آنچه که انجام داده‌اند، پاداش‌های

1. Khalid
2. LeBlanc
3. Organ & Ryan
4. Blader
5. academic ethics
6. Van Rensburg
7. Ehtiyar
8. Moon
9. self-determination theory
10. Ryan & Deci
11. Chowkase
12. Wu
13. Anderman & Midgley
14. perceptions of classroom quality
15. Gentry
16. Li & Zhou
17. academic ethics

شرایط نیز بخوبی اخلاق تحصیلی می‌تواند با رفتارهای مدنی تحصیلی در دانش‌آموزان رابطه داشته باشد.

بنابراین با توجه به این که رفتارهای مدنی تحصیلی و تعامل بین دانش‌آموزان در مؤسسات آموزشی بر رفتارهای کاری آنان تأثیرگذار است و از طرفی محیط‌های یادگیری، عدالت آموزشی و اخلاق تحصیلی، سه تا از مهم‌ترین فاکتورهای تعیین‌کننده رفتار دانش‌آموزان هستند؛ می‌توان با بررسی همبستگی بین این چهار مفهوم در راستای ارتقای رفتارهای عملکردی دانش‌آموزان در آینده حرفه-ای گام برداشت؛ همچنین اکثر مطالعات نیز تنها به بررسی همبستگی دو به دوی این متغیرها با رفتارهای مدنی تحصیلی پرداخته بودند و کم‌تر مطالعه‌ای اقدام به بررسی نقش متغیر میانجی بین این مؤلفه‌ها نموده است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر، پاسخ به این مسئله است که آیا ادراکات کیفیت کلاسی و عدالت آموزشی با میانجی‌گری اخلاق تحصیلی می‌تواند رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند؟

روش پژوهش

این پژوهش از نوع همبستگی است که در آن روابط بین متغیرهای پژوهش به روش مدل‌یابی معادلات ساختاری بررسی و تحلیل شد.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم شهر خرم‌آباد (۹۹۸۱ نفر) بود که در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۶ مشغول به تحصیل بودند. برای انتخاب گروه نمونه، ملاک **کلاین^۱** (۲۰۱۵)، مبنی بر انتخاب تعداد شرکت‌کنندگان پژوهش بر اساس ۱۰ تا ۲۰ برابر تعداد پارامترهای مدل صورت گرفت؛ لذا تعداد ۲۴۰ نفر به عنوان نمونه آماری پژوهش در نظر گرفته شد (جهت پیشگیری از افت نمونه، حجم نمونه ۱۰ درصد بیشتر در نظر گرفته شد)؛ که این نمونه به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم بر حسب ناحیه (صد و بیست و هفت نفر ناحیه یک، صد و سیزده نفر ناحیه دو) و پایه تحصیلی (پایه دهم هفتاد و نه نفر، پایه یازدهم هشتاد و پنج نفر، پایه دوازدهم هفتاد و شش نفر) انتخاب و ابزارهای پژوهش بر روی آنها اجرا شد. معیار ورود به پژوهش رضایت دانش‌آموزان و معلم و معیار خروج از پژوهش نیز ناقص بودن پرسش‌نامه بود. به آزمودنی‌ها نیز گفته شد که

1. Soto-Pérez
2. Karande
3. Popoola
4. Smith
5. Schein
6. Van Dick
7. Kline

قاطعیت گفت، صرف‌نظر از محیط و شرایطی که ادراکات و رفتارهای افراد در آن تحت مطالعه قرار می‌گیرد، همواره اخلاق از زمره پیش‌بینی‌کننده‌های تمایل افراد به درگیر شدن در رفتارهای مدنی هست (گل‌پرور، ۱۳۸۹). نتایج پژوهش **سوتو-پریز^۱ و همکاران (۲۰۲۲)** حاکی از آن است که ایدئولوژی‌های عدالت باعث افزایش معناداری اخلاقی، معناداری اخلاقی به نوبه خود باعث افزایش رفتارهای شهروندی و عملکرد درون‌نقشی دانش‌آموز می‌شود و در نهایت عملکرد درون‌نقشی دانش‌آموز بر پیشرفت تحصیلی تأثیر مثبت می‌گذارد. از لحاظ نظری، نظریات رشد شناختی و اخلاقی نیز به شکل‌های مختلف سعی کرده‌اند تا داوری و رفتار افراد را به مراحل رشدی آن‌ها از نظر عقلانی و شناختی مربوط نمایند (**کاراندی^۲ و همکاران، ۲۰۰۰**). یکی از عرصه‌های خاصی که در آن اخلاق و ارزش‌های اخلاقی از اهمیت ویژه و به‌سزایی برخوردار است، عرصه تحصیل علم و دانش است (**پوپولا^۳ و همکاران، ۲۰۱۷**). بر اساس نظریه‌ها و پژوهش‌های صورت گرفته، اخلاق تحصیلی، به شکلی کاملاً اختصاصی، پای‌بندی و پیروی از ارزش‌هایی نظیر عدم تقلب، تکیه بر تلاش و کوشش شخصی در کسب دست‌آوردهای تحصیلی، رعایت صداقت، درستکاری و پیروی از آموزه‌های انسانی و اخلاقی برای کسب دانش و علم را شامل می‌شود (**اسمیت^۴ و همکاران، ۲۰۱۳**). در درجه اول، اخلاق و ارزش‌های اخلاقی در ایجاد جو و فرهنگ کلی در یک فضا و محیط گروهی نقش ایفا می‌کنند. از آنجایی که ارزش‌های اخلاقی مورد تأکید تمامی ادیان (به‌ویژه ادیان یکتاپرست) بر همکاری، مساعدت و یاری دیگران استوار است و آن‌ها را مورد ترویج و تشویق قرار می‌دهند، می‌توان بین اخلاق تحصیلی و رفتارهای مدنی تحصیلی، نظیر یاری‌رسانی، مشارکت و همکاری و برقراری روابط انسانی پیوندهایی را در نظر گرفت. شواهد تحقیقی گزارش شده توسط محققانی مثل **سوتو-پریز و همکاران (۲۰۲۲)** و **شین^۵ (۱۹۸۴)** این نتیجه‌گیری را مورد حمایت قرار می‌دهند. بر اساس نظر و یافته‌های محققان مورد اشاره، وجود استانداردها و ارزش‌های اخلاقی برجسته و نیرومند در یک هم‌راستایی ارزشی موجبات تمایل افراد به رفتارهایی نظیر یاری‌رسانی و مشارکت و همکاری فراتر از اخلاقی را فراهم می‌نمایند. در درجه بعدی، در یک فضای مملو از حاکمیت و برجستگی رفتارهای مطلوب و مثبت، افراد از اینکه اخلاقیات و ارزش‌های انسانی مورد نظر آنها بر شرایط حاکم است، احساس تعهد، پایبندی، دل‌بستگی و رضایت بیشتری نموده و از این طریق با مشارکت هرچه بیشتر در رفتارهای مدنی، سهم و نقش خود را در حفظ چنین فضایی ایفاء می‌کنند (**وان‌دایک^۶ و همکاران، ۲۰۰۸**). تحت این

در پاسخ به سؤالات دانش‌آموزان برای همه به یک اندازه صبر و حوصله به خرج نمی‌دهند) است. سؤالات این پرسش‌نامه به صورت طیف لیکرت هفت درجه‌ای (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۷) است. حداکثر نمره کل این پرسش‌نامه ۱۹۶ و حداقل نمره ۲۸ است. همچنین برای هر یک از ابعاد عدالت آموزشی و بی‌عدالتی آموزشی حداکثر نمره ۹۸ و حداقل نمره ۱۴ است. لازم به ذکر است که در این پژوهش فقط از خرده مؤلفه عدالت آموزشی استفاده شده است. همبستگی بین عدالت و بی‌عدالتی آموزشی در پژوهش گل‌پرور (۱۳۸۹) $-0/481$ به دست آمد. همچنین ضریب بازآزمایی دو خرده‌مقیاس با استفاده از ۳۰ دانشجو و با فاصله دو هفته $0/51$ و $0/67$ برای عدالت و بی‌عدالتی آموزشی و آلفای کرونباخ دو خرده‌مقیاس به ترتیب $0/86$ و $0/7$ به دست آمد (گل‌پرور، ۱۳۸۹). همچنین در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای عدالت آموزشی $0/94$ به دست آمد که نتایج حاکی از پایایی مناسب ابزار پژوهش است.

پرسش‌نامه اخلاق تحصیلی حسینی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۴): این پرسش‌نامه توسط حسینی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۴) ساخته شد که دارای ۲۷ گویه و چهار مؤلفه (احترام به شأن استاد، حفظ شأن کلاس، احترام و حفظ شأن هم‌کلاسی و در پی کسب علم و دانش بودن) است. سؤالات این پرسش‌نامه به صورت طیف لیکرت پنج درجه‌ای (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۵) است. حسینی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۴) برای احراز روایی پرسش‌نامه از روایی محتوایی و روایی سازه (تحلیل عاملی تأییدی) و برای احراز پایایی پرسش‌نامه از ضریب همسانی درونی (آلفای کرونباخ) استفاده کردند که نتایج روایی و پایایی پرسش‌نامه رضایت‌بخش بود. از آنجایی که پرسش‌نامه اخلاق تحصیلی در سال ۱۳۹۴ ساخته شده است و در پژوهش‌های اندکی مورد استفاده قرار گرفته است؛ از این رو در پژوهش حاضر برای احراز روایی پرسش‌نامه از روایی سازه به شیوه تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد که شاخص‌های تحلیل عاملی تأییدی نشان دهنده برازش ساختاری عاملی مورد نظر با داده‌های جمع‌آوری شده است ($CFI=0/90$ ، $AGFI=0/82$ ، $GFI=0/87$ ، $RMSEA=0/096$ ، $NFI=0/93$ ، $DF=315$ ، $X^2=1002/65$). همچنین ضریب آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه $0/77$ و برای مؤلفه ارج نهادن به شأن و مقام استاد $0/68$ ؛ حفظ شأن کلاس درس $0/62$ ؛ احترام و حفظ شأن هم‌کلاسی $0/65$ ؛ و یادگیری اخلاق مدار $0/61$ به دست آمد که نتایج حاکی از پایایی مناسب ابزار پژوهش است.

پرسش‌نامه رفتار مدنی تحصیلی گل‌پرور (۱۳۸۹): این پرسش‌نامه توسط گل‌پرور (۱۳۸۹) ساخته شد که دارای ۲۱ سؤال و

پاسخ‌های آنها صرفاً جهت انجام کار پژوهشی بوده و بدون نام و نام خانوادگی و به صورت محرمانه در نظر پژوهشگر باقی می‌ماند. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد.

پرسش‌نامه ادراکات دانش‌آموزان از کیفیت کلاس درس جنتری و همکاران (۲۰۰۲): این پرسش‌نامه توسط جنتری و همکاران (۲۰۰۲) ساخته شده و دارای ۳۱ ماده و چهار خرده‌مقیاس ادراک علاقه (۱ تا ۸)، چالش‌انگیزی (۹ تا ۱۷)، انتخاب (۱۸ تا ۲۴) و لذت (۲۵ تا ۳۱) است. ماده‌های این پرسش‌نامه به صورت طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۵) نمره‌گذاری می‌شوند که حداقل و حداکثر نمره به ترتیب ۳۱ و ۱۵۵ است. جنتری و همکاران (۲۰۰۲) در یک تحلیل عاملی نشان دادند که مدل چهار عاملی ادراک علاقه، چالش‌انگیزی، انتخاب و لذت مورد تأیید است و ضرایب پایایی آلفای کرونباخ خرده‌مقیاس‌ها را از $0/80$ تا $0/84$ گزارش نموده‌اند. کارشکی (۱۳۸۷) روایی این مقیاس را با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی در چهار عامل ادراک علاقه، چالش‌انگیزی، انتخاب و لذت تأیید نمود و ضرایب پایایی آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه $0/93$ و برای خرده‌مؤلفه‌های ادراک علاقه (نمونه گویه، در کلاس برای کار کردن با چیزهای مورد علاقه فرصت دارم)، چالش‌انگیزی (نمونه گویه، من از طریق کار کردن با چیزهای جدید خودم را به چالش وادار می‌کنم)، انتخاب (نمونه گویه، برای کار در گروه حق انتخاب دارم) و لذت (نمونه گویه، مدرسه آن قدر لذت‌بخش است که همیشه برای رفتن به کلاس انتظار می‌کشم) به ترتیب $0/82$ ، $0/66$ ، $0/72$ و $0/87$ گزارش کرده است. محمدی‌پور (۱۳۹۵) در پژوهشی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی و اکتشافی نشان دادند که ساختار پرسش‌نامه ارزش قابل قبولی با داده‌ها دارد و ضریب پایایی آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه $0/90$ و در خرده‌مقیاس‌ها از $0/66$ تا $0/91$ گزارش کرده است. در پژوهش حاضر، ضرایب پایایی آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه $0/90$ و در خرده‌مؤلفه‌های ادراک علاقه $0/86$ ، چالش‌انگیزی $0/64$ ، انتخاب $0/82$ و لذت $0/90$ به دست آمد.

پرسش‌نامه عدالت آموزشی گل‌پرور (۱۳۸۹): پرسش‌نامه عدالت آموزشی توسط گل‌پرور (۱۳۸۹) ساخته شد. این پرسش‌نامه دارای ۲۸ گویه و دو مؤلفه عدالت (نمونه گویه: معلمان ما در گفتگو و مراوده با دانش‌آموزان انصاف و عدالت را رعایت می‌کنند؛ از معلمان ما هر کس نمره‌ای را می‌گیرد که استحقاق آن را دارد) و بی‌عدالتی آموزشی (نمونه گویه، نمراتی که معلمان ما به دانش‌آموزان می‌دهند انعکاسی از شایستگی آن‌ها نیست، معلمان ما هنگام تدریس

برای تحلیل آماری داده‌ها، از شاخص‌ها و روش‌های تحلیل توصیفی- استنباطی استفاده شده است. برای به دست آوردن شاخص‌های توصیفی و بررسی همبستگی دوبه‌دوی متغیرهای پژوهش از روش همبستگی پیرسون با نرم‌افزار بسته آماری برای علوم اجتماعی^۱ ۲۲- SPSS و برای بررسی برازندگی مدل از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار آموست^۲ ۲۴- AMOS استفاده شده است. همچنین برای بررسی روابط غیرمستقیم مسیرها از روش بوت استرپ^۳ استفاده شد.

یافته‌ها

تعداد ۲۴۰ دانش‌آموز با میانگین سنی ۱۶/۶ و انحراف معیار ۲/۱۸ در این مطالعه شرکت داشتند که ۷۹ نفر (۳۲/۹ درصد) دانش‌آموز پایه اول، ۸۵ نفر (۳۵/۴ درصد) دانش‌آموز پایه دوم و ۷۶ نفر (۳۱/۷ درصد) دانش‌آموز پایه چهارم (پیش‌دانشگاهی) بودند. آماره‌های توصیفی و ماتریس همبستگی در جدول ۱، ارائه شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد، متغیرهای ادراکات محیط کلاسی، عدالت آموزشی و اخلاق تحصیلی با رفتار مدنی تحصیلی رابطه مثبت و معناداری دارند ($p < 0/01$)؛ همچنین بین اخلاق تحصیلی با رفتار مدنی تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$).

1. Statistics Package for The Social Sciences
2. Analysis of Moment Structures
3. Bootstrap

* $p < 0/05$ ** $p < 0/01$

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و همبستگی صفر مرتبه بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱- ادراکات کیفیت کلاسی												
۲- علاقه	**۰/۸۰											
۳- چالش انگیزی	**۰/۶۸	**۰/۴۴										
۴- انتخاب	**۰/۶۹	**۰/۳۱	**۰/۳۶									
۵- لذت	**۰/۸۰	**۰/۵۷	**۰/۳۰	**۰/۴۴								
۶- عدالت آموزشی	**۰/۲۳	**۰/۱۸	۰/۰۰۲	**۰/۱۹	**۰/۲۸							
۷- اخلاق تحصیلی	**۰/۳۰	**۰/۲۳	۰/۰۰۸	**۰/۲۷	**۰/۳۰	**۰/۴۵						
۸- ارج نهادن به شأن استاد	**۰/۲۵	**۰/۱۵	۰/۰۰۳	**۰/۲۸	**۰/۲۶	**۰/۴۰	**۰/۷۷					
۹- حفظ شأن کلاس درس	**۰/۲۱	**۰/۱۹	۰/۰۰۳	**۰/۱۸	**۰/۲۵	**۰/۴۱	**۰/۸۱	**۰/۵۱				
۱۰- احترام و حفظ شأن همکلاسی	**۰/۲۳	**۰/۲۱	۰/۰۱۰	**۰/۱۷	**۰/۲۰	**۰/۳۳	**۰/۸۴	**۰/۵۳	**۰/۵۲			
۱۱- یادگیری اخلاق مدار	**۰/۲۳	*۰/۱۴	*۰/۱۵	**۰/۱۹	**۰/۲۱	**۰/۲۰	**۰/۵۲	**۰/۲۴	**۰/۲۷	**۰/۳۱		
۱۲- رفتار مدنی تحصیلی	**۰/۴۸	**۰/۳۴	**۰/۲۳	**۰/۳۸	**۰/۴۶	**۰/۳۱	**۰/۴۸	**۰/۴۱	**۰/۳۹	**۰/۳۸	**۰/۲۵	
میانگین	۱۰۰/۴۷	۲۵/۲۸	۲۷/۴۵	۲۴/۴۸	۲۳/۲۴	۵۱/۲۲	۱۰۳/۶۴	۲۵/۳۵	۲۶/۵۵	۳۷/۱۰	۱۴/۶۳	۷۷/۹
انحراف استاندارد	۱۸/۹۷	۶/۸۴	۵/۷۲	۵/۷	۷/۰۷	۱۹/۵۳	۱۳/۷۵	۱/۴	۵/۲۳	۵/۷۱	۲/۹۹	۱۱/۰۴
کجی	-۰/۳۱	-۰/۰۹	۰/۰۶	۰/۰۹	-۰/۱۹	۰/۱۱	-۰/۵۲	-۰/۴۱	-۰/۲۵	-۰/۷۱	-۰/۶۰	-۰/۴۱
کسیدگی	۰/۶۱	-۰/۱۴	۰/۵۳	-۰/۲۲	-۰/۴۰	-۰/۴۷	-۰/۰۲	-۰/۲۴	-۰/۷۰	-۰/۱۳	۰/۲۲	۰/۴۳

روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه

ارزش‌های تحمل به‌دست‌آمده برای متغیرها بالای ۰/۱۰ و در دامنه ۰/۶۲ تا ۰/۹۰ بود که نشان‌دهنده نبود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین است. همچنین مقدار عامل تورم واریانس به‌دست‌آمده برای متغیرها کوچک‌تر از ۱۰ و در دامنه ۰/۹۳ تا ۱/۳۳ بود که بیانگر نبود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین است.

آزمون مدل: مدل مفهومی پژوهش با استفاده از تکنیک مدل‌یابی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزار ایموس آزمون شد. جدول ۲ شاخص‌های برازش مدل پژوهش را نشان می‌دهد.

1. missing
2. multicollinearity
3. replacement
4. tolerance
5. variance inflation factor

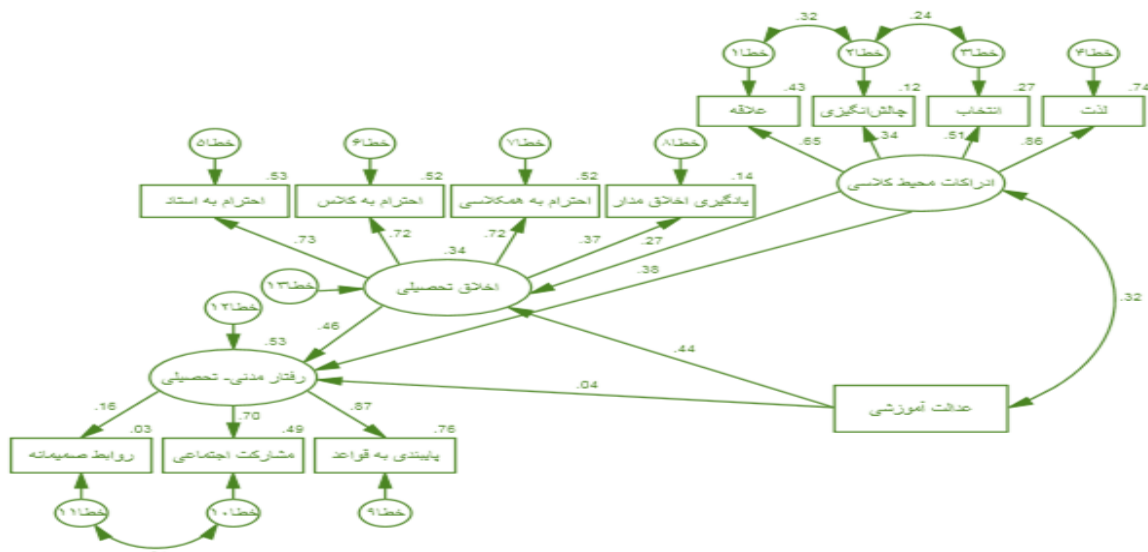
برای آزمون مدل فرضی، چند مفروضه اصلی معادلات ساختاری شامل داده‌های گمشده^۱، نرمال بودن و هم‌خطی چندگانه^۲ بررسی شد. در پژوهش حاضر از روش جایگزینی^۳ داده‌های گمشده با میانگین استفاده شد و جهت بررسی نرمال بودن متغیرها از کجی و کشیدگی متغیرها استفاده گردید. دامنه مقادیر ضریب کجی از ۰/۶۰- تا ۰/۱۱ و دامنه مقادیر ضریب کشیدگی از ۰/۷۱- تا ۰/۶۱ بود. در مجموع مقادیر کجی و کشیدگی مربوط به تمام متغیرهای مشاهده شده، کمتر از یک بود که بیانگر آن است که توزیع هیچ کدام از متغیرهای مشاهده شده، تفاوت معنی‌دار با توزیع نرمال ندارد. هم‌خطی چندگانه متغیرهای پیش‌بین نیز با استفاده از آماره اغماض یا تحمل^۴ و عامل تورم واریانس^۵ بررسی شد. نتایج نشان داد که مقادیر

جدول ۲. شاخص‌های برازندگی مدل اولیه و مدل اصلاح شده پژوهشگر

شاخص	مدل اولیه	مدل اصلاح شده	مقدار مطلوب
خی دو (X^2)	۱۵۴/۹۹	۱۰۵/۸۱	-
درجه آزادی (DF)	۵۰	۴۶	-
نسبت خی دو به درجه آزادی (X^2/DF)	۳/۱	۲/۳	کمتر از ۳
شاخص نیکویی برازش (GFI)	۰/۹۱	۰/۹۳	بزرگتر از ۰/۹۰
شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (AGFI)	۰/۸۵	۰/۸۹	بزرگتر از ۰/۹۰
شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI)	۰/۸۷	۰/۹۳	بزرگتر از ۰/۹۰
شاخص برازش افزایشی (IFI)	۰/۸۷	۰/۹۳	بزرگتر از ۰/۹۰
ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA)	۰/۰۹۴	۰/۰۷۴	کمتر از ۰/۰۸

در روش مدل‌یابی علی، علاوه بر آزمون مدل و ارزیابی شاخص‌های برازش مدل، برای ارزیابی فرضیه‌های پژوهشی لازم است ضرایب ساختاری برآورد شده در مدل، بررسی گردند. این پارامترهای برآورد شده به‌صورت نموداری در شکل زیر آورده شده است:

نتایج جدول بالا حاکی از آن است که تمامی شاخص‌ها در حد مطلوب گزارش شده‌اند و مدل اصلاح شده با داده‌ها برازش مطلوب دارد. از این رو، با توجه به شاخص‌های برازش می‌شود استنباط کرد فرضیه اصلی پژوهش که درباره برازش مدل مفهومی بوده با تعدیل‌های در نظر گرفته شده، مورد پذیرش واقع می‌شود.

شکل ۱. مدل نهایی آزمون شده تأثیرگذاری ادراکات محیط کلاسی و عدالت آموزشی بر رفتار مدنی تحصیلی با میانجی‌گری اخلاق تحصیلی در دانش‌آموزان

در جدول ۳ ضرایب اثر مستقیم، غیر مستقیم، کل و سطح معناداری بین متغیرهای پژوهش آورده شده است.

جدول ۳. برآورد ضرایب معیار شده اثر مستقیم، غیرمستقیم و کل

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
ادراکات محیط کلاسی ← رفتار مدنی تحصیلی	**۰/۳۸	-	**۰/۵۱
عدالت آموزشی ← رفتار مدنی تحصیلی	۰/۰۴	-	**۰/۲۴
اخلاق تحصیلی ← رفتار مدنی تحصیلی	**۰/۴۶	-	**۰/۴۶
ادراکات محیط کلاسی ← اخلاق تحصیلی	**۰/۲۷	-	**۰/۲۷
عدالت آموزشی ← اخلاق تحصیلی	**۰/۴۴	-	**۰/۴۴
ادراکات محیط کلاسی- اخلاق تحصیلی- رفتار مدنی تحصیلی	-	**۰/۱۲۵	-
عدالت آموزشی- اخلاق تحصیلی- رفتار مدنی تحصیلی	-	**۰/۲۰۳	-
R2 اخلاق تحصیلی	۰/۳۴	-	-
R2 رفتار مدنی تحصیلی	۰/۵۳	-	-

آموزشی منجر به الزامات بیشتری برای همکاری و مشارکت می‌شود (کرد و منصوری، ۱۳۹۸). ارتباط مؤثر، یکی از وظایف محوری آموزش مؤثر است، زیرا دانش آموز عمدتاً در ارتباط مؤثر با دیگران است که نحوه‌ی تعامل سازنده و مثبتی که در زندگی آینده‌ی آنان می‌تواند راهگشا باشد را یاد گرفته و مطالب علمی را نیز به‌صورتی اثربخش‌تر یاد می‌گیرند، اگر محیط کلاس و موقعیت‌های ارتباطی، به‌طور مثبت و تقویت کننده باشند یادگیری فراگیران بهتر و اثربخش‌تر می‌شود (بشرپور و فریور، ۱۴۰۱)؛ در نتیجه می‌توان چنین انتظار داشت که تقویت تعاملات در محیط یادگیری به ارتقاء رفتارهای مدنی تحصیلی در دانش آموزان منجر می‌شود.

یافته دوم پژوهش نشان دادند عدالت آموزشی اثر علی و مستقیم بر رفتار مدنی تحصیلی ندارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های (افرازنده و همکاران، ۱۳۹۵؛ اهتی‌یار و همکاران، ۲۰۱۰) همسو ناست. دلیل این را می‌توان بیش از همه از وزن بالای ادراکات کیفیت کلاسی در پیش‌بینی رفتار مدنی تحصیلی نسبت به عدالت آموزشی دانست. شاید بتوان یکی دیگر از دلایل آن را شیوه اندازه‌گیری عدالت آموزشی دانست. از آنجا که در این پژوهش مبنای عدالت آموزشی پاسخ‌های دانش آموزان به گویه‌های مقیاس عدالت آموزشی بوده و نه موقعیت آموزشی، این امکان وجود دارد که خطای خوب‌نمایی اجتماعی بر نتایج اثر گذاشته باشد. بنابراین، یکی از تبیین‌های این یافته می‌تواند به نوع سنجش متغیر و ابزار آن باشد. تبیین دیگر این است که رابطه بین این دو متغیر می‌تواند به واسطه متغیرهای دیگری، مانند ویژگی‌های شخصیتی، استرس‌های تحصیلی و غیره تحت تأثیر قرار گیرد.

بررسی یافته سوم پژوهش نشان دادند اخلاق تحصیلی اثر علی و مستقیم بر رفتار مدنی تحصیلی دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود عدالت آموزشی بر رفتار مدنی تحصیلی اثر مستقیم ندارد ($p > 0.05$). ادراکات محیط کلاسی بر رفتار مدنی تحصیلی اثر مستقیم دارد ($p < 0.01$). ضریب مسیر β از اخلاق تحصیلی به رفتار مدنی تحصیلی به لحاظ آماری معنی‌دار است ($p < 0.01$). ادراکات محیط کلاسی و عدالت آموزشی بر اخلاف تحصیلی اثر مستقیم دارند ($p < 0.01$). نتایج غیرمستقیم مدل پژوهش نشان داد که ادراکات محیط کلاسی و عدالت آموزشی از طریق میانجی‌گری اخلاق تحصیلی اثر غیرمستقیم بر رفتار مدنی تحصیلی دارد؛ زیرا نتایج آزمون بوت استروپ برای اثر غیرمستقیم نشان داد که حد پایین و حد بالای این ضریب مسیر، صفر را دربر نمی‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه علی ادراکات کیفیت کلاسی و عدالت آموزشی با رفتارهای مدنی تحصیلی با میانجی‌گری اخلاق تحصیلی در دانش آموزان دختر، بوده است. مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر مدل میانجی‌گری اخلاق تحصیلی در رابطه بین ادراکات کیفیت کلاسی و عدالت آموزشی با رفتارهای مدنی تحصیلی در دانش آموزان براننده داده‌ها بود. به منظور بررسی نقش میانجی‌گری اخلاق تحصیلی مسیرهای مربوطه به تفکیک بررسی شد. نخستین مسیر، رابطه مستقیم ادراکات کیفیت کلاسی با رفتارهای مدنی تحصیلی بود. در خصوص مسیر اول نتایج با یافته‌های پژوهش افرازنده و همکاران (۱۴۰۱) هماهنگ و همسو بود. در تبیین نتایج می‌توان این‌گونه اظهار نمود که تقویت مشارکت دانش آموزان در محیط یادگیری می‌تواند منجر به تقویت بعد مشارکت از ابعاد مختلف رفتارهای مدنی تحصیلی آنان گردد، رفتارهای مدنی تحصیلی کیفیت فعالیت‌ها را بهبود می‌بخشد، به‌علاوه این‌گونه رفتارها در محیط‌های

روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه

دانش‌آموزان ارزش‌های اخلاقی خود را از معلمان و والدین کسب می‌کنند.

مسیر پنجم، مسیر مستقیم عدالت آموزشی به اخلاق تحصیلی بود، در تبیین این رابطه همسو با یافته‌های پیشین (محمدی، ۱۳۹۴؛ یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۸)، به ماهیت عدالت به عنوان یک ارزش اخلاقی مهم در محیط‌های تحصیلی مربوط می‌شود. به این معنا که عدالت خود به‌عنوان یک ارزش اخلاقی بسیار با اهمیت، برای افرادی که نشانه‌های عدالت را تجربه می‌کنند، حاوی اهمیت ارزش‌های اخلاقی در محیط‌های مختلف از جمله محیط‌های تحصیلی است. این اهمیت داشتن ارزش‌های اخلاقی، ابتدا سطح اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان را تقویت می‌کند و سپس اخلاق تحصیلی تقویت شده در اثر عدالت آموزشی زمینه را برای تقویت رفتارهای مدنی تحصیلی به عنوان رفتارهایی با بینان‌های اخلاقی و ارزشی فراهم خواهد کرد.

یافته ششم پژوهش نشان داد که ادراکات کیفیت کلاسی از طریق میانجی‌گری اخلاق تحصیلی اثر غیرمستقیمی بر رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان دارد. در این خصوص می‌توان گفت هرچه ادراک دانش‌آموزان محیط یادگیری مثبت‌تر باشد، آن‌ها نسبت به وظایف خود جدی‌تر شده و سعی می‌کنند وظایف خود را زودتر از زمان ممکن انجام دهند و اخلاق تحصیلی را بیشتر رعایت می‌کنند. پژوهش‌های زیادی از این نظریه حمایت می‌کنند که درک محیط یادگیری روی احساسات و رفتار دانش‌آموزان مؤثر است (مایر و میدگلی، ۱۹۹۱؛ به نقل از وفا و همکاران، ۱۳۹۸). هنگامی که دانش‌آموزان مشاهده کنند که محیط یادگیری روی تلاش، همکاری، همبستگی، حمایت معلم، مشارکت در انجام تکالیف تأکید می‌کند، احساسات مثبتی نسبت به مدرسه خواهند داشت. از طرفی وقتی دانش‌آموزان محیط یادگیری را منفی ادراک کنند، اضطراب امتحان و عدم اعتماد به نفس پیدا می‌کنند و مهارت‌های ابراز وجود را نمی‌آموزند (گیلفورد، ۲۰۱۳؛ به نقل از وفا و همکاران، ۱۳۹۸). بدون شک این گونه ویژگی‌ها می‌تواند بستری برای رفتارهای مدنی تحصیلی را فراهم سازد. این پژوهش از رابطه بین ادراکات کیفیت کلاسی و رفتارهای مدنی تحصیلی حمایت کرد. بنابراین، به نسبتی که دانش‌آموزان محیط کلاس برای آن‌ها چالش‌انگیز و لذت‌بخش است و احساس تسلط و توانایی انتخاب را به آن‌ها می‌دهد، توانایی غلبه بر مشکلات تحصیلی و ادامه تلاش و همچنین انجام دادن به موقع تکالیف درسی بیشتر می‌شود؛ بنابراین، از فرصت‌ها به خوبی استفاده

وان‌دایک و همکاران (۲۰۰۸) و گل‌پرور (۱۳۸۹) هماهنگ و همسو است. اخلاق و ارزش‌های اخلاقی سرچشمه بسیاری از رفتارها و کنش و واکنش‌های انسان در عرصه‌های مختلف است که از فطرت خداجوی انسان‌ها نشأت می‌گیرد. بنیان نظری رابطه بین اخلاق تحصیلی با رفتارهای مدنی تحصیلی، از طریق مدل رفتار برنامه‌ریزی شده تبیین‌پذیر است (ویندر، ۲۰۱۰؛ به نقل از افزازنده و همکاران، ۱۳۹۵). بر اساس الگوی رفتار برنامه‌ریزی شده، نگرش نسبت به یک رفتار، هنجار ذهنی و کنترل رفتاری ادراک شده، سه عنصر اصلی برای ایجاد قصد و نیت رفتاری محسوب می‌شود. هاردینگ^۲ و همکاران (۲۰۰۶) گزارش کرده‌اند که گرایش به ارزش‌های اخلاقی پیش‌بینی‌کننده تمایل به رفتارهای مثبت (نظیر رفتارهای مدنی تحصیلی) هستند. به نظر می‌رسد که قوانین ادب و نزاکت، به دلیل خلق مدنیت ایجاد شده‌اند و ما به عنوان یک انسان، به شدت نیازمند مرز و محدوده هستیم. قوانینی که پیرامون رعایت ادب وضع می‌شوند، ممکن است که برای ما تا حدودی محدودیت ایجاد نمایند اما اگر از آن‌ها استفاده کنیم، متوجه می‌شویم که احساس رضایت و راحتی بیشتری در شرایط جدید به ما دست می‌دهد. نحوه آشنایی در کنار رعایت طریقه آداب و معاشرت یک نسخه از پیش تعیین شده است و نشان می‌دهد که چگونه باید در مقابل دیگران ادب و نزاکت را رعایت کرد. در همان حالی که در حال آشنایی بیشتر با دیگران هستیم، می‌توانیم با آرامش کامل از این قوانین پیروی کنیم (بشرپور و عینی، ۱۴۰۱؛ افزازنده و همکاران، ۱۳۹۵). آموزش و پرورش نیازمند افزایش تمرکز روی آموزش اخلاق در برنامه‌ها و کتب درسی برای دانش‌آموزان است.

مسیر چهارم، مسیر مستقیم ادراکات کیفیت کلاسی به اخلاق تحصیلی بود، در تبیین این رابطه همسو با یافته‌های پیشین (کریمی و همکاران، ۱۳۹۳؛ طاهری‌نیا و شفیعی، ۱۴۰۲؛ امینی و همکاران، ۱۳۹۹)، می‌توان گفت، هنگامی که دانش‌آموزان در محیط آموزشی که از نظر روحی و آموزشی مثبت باشد، تحصیل کنند و دانش‌آموزان معلمان و کارکنان مدراس ارتباط مؤثر و سودمندی با هم داشته باشند، دانش‌آموزان از نظر اجتماعی و اخلاقی نیز رشد پیدا خواهند کرد (امینی و همکاران، ۱۳۹۹؛ رخشنده و صبحی قراملکی، ۱۴۰۱). همچنین در تبیین دیگری می‌توان گفت که ارزش‌های اخلاقی طبق اصول یادگیری و از طریق پاداش و تنبیه یا سرمشق و الگو قرار دادن شکل می‌گیرند. نحوه آموختن اخلاق در این منظر مانند سایر رفتارها تابع فرآیندهای یادگیری از طریق مکانیسم‌های تشویقی و الگو قرار دادن کسب می‌شود. این نظریه مدافع این عقیده است که

1. Wender
2. Harding
3. Maer & Midgly
4. Clifford

پژوهش، پرسشنامه بود که جنبه خود گزارش دهی دارد. به همین دلیل خالی از اشکال و سوگیری در پاسخ‌گویی نیست. پیشنهاد می‌شود این پژوهش با نمونه پسران انجام گیرد و متغیرهای پیش‌بین دیگری مانند انعطاف‌پذیری خانواده، سبک‌های فرزندپروری، متغیرهای شخصیتی، تاریخچه موفقیت قبلی دانش‌آموزان، ساختار کلاس درس (ارزش تکلیف، مفید بودن، وضوح شیوه ارزشیابی و تدریس معلمان) و ساختار یا جو مدرسه را مورد استفاده قرار دهند. بر این اساس مهمترین پیشنهاد کاربردی- تربیتی بر اساس یافته‌ها این است که اصول عدالت آموزشی از طریق کارگاه‌های آموزشی به اطلاع دانش‌آموزان و معلمان رسانده شود و به آنها آموزش داده شود تا این اصول را در محیط‌های کاری خود بکار گیرند. این روند زمینه تقویت اخلاق و در مقابل افزایش رفتارهای مدنی تحصیلی را فراهم می‌کند. محیط‌های یادگیری، یکی از مهم‌ترین فاکتورهای تعیین‌کننده رفتار دانش‌آموزان، میزان یادگیری و رضایت فراگیران از محیط‌های درسی است؛ بنابراین، شناخت عوامل اثرگذار بر محیط یادگیری دانش‌آموزان توسط معلمان می‌تواند در فرآیند و استراتژی تغییر در آموزش کمک‌های ارزنده‌ای را ایفاء نماید و این روند همچنین زمینه تقویت اخلاق و رفتارهای مدنی تحصیلی (پابندی به قواعد، یاری‌رسانی و مشارکت، برقراری روابط صمیمانه) را فراهم می‌کند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

اصول اخلاقی تماماً در این پژوهش رعایت شده است. همه شرکت‌کنندگان در جریان روند پژوهش بودند. آن‌ها اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج شوند. همچنین اطلاعات ایشان محرمانه نگه داشته شد.

حامی مالی

این پژوهش هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخش‌های پژوهش حاضر مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

1. Hoy & Tarter

می‌کنند، روابط خود را با هم‌کلاسی‌ها و معلمان بهبود می‌بخشند و پیشرفت تحصیلی لازم حاصل می‌شود که در نهایت افزایش رفتارهای تحصیلی را به دنبال دارد. نتایج این یافته با تحقیقات (امینی و همکاران، ۱۳۹۹؛ افروزنده و همکاران، ۱۴۰۱) که معتقدند با ایجاد یک جو مثبت از محیط یادگیری می‌توان ادراک دانش‌آموزان از محیط مدرسه را بهبود بخشید و در افزایش اخلاق تحصیلی و گرایش آن‌ها به رفتارهای مدنی تحصیلی مؤثر واقع شد، همسو است. همچنین مطالعات (وان‌دایک و همکاران، ۲۰۰۸) تأثیر اخلاق بر رفتارهای مدنی تحصیلی در بین دانش‌آموزان و دانشجویان تأیید می‌کنند.

یافته پایانی پژوهش نشان داد که عدالت آموزشی از طریق میانجی‌گری اخلاق تحصیلی اثر غیرمستقیمی بر رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان دارد. این یافته با نتایج پژوهش (نریمانی، صاحبقران فرد و نخستین گلدوست، ۱۴۰۲؛ سوتو-پریز و همکاران، ۲۰۲۲؛ یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۸) همسو و هماهنگ است. عدالت آموزشی، به عنوان نمود عینی و قابل توجه اخلاق و ارزش‌های اخلاقی، نقش اخلاق و ارزش‌های اخلاقی را برجسته می‌سازد. این برجسته‌سازی زمینه تقویت اخلاق تحصیلی و به دنبال آن افزایش رفتارهای مدنی تحصیلی را فراهم می‌سازد. همچنین بر اساس مدل رفتار برنامه‌ریزی شده، عدالت آموزشی، با تقویت نگرش مثبت نسبت به رفتارهای ارزشی نظیر رفتارهای مدنی، هم‌زمان موجب تقویت هنجارهای اخلاقی-ذهنی در دانش‌آموزان می‌شود. این تقویت نگرش و هنجارهای اخلاق ذهنی، به طور جدی با رفتارهای مدنی که دارای بنیان اخلاقی است (موسوی، ۱۳۹۷) همسو است. هوی و تارتر (۲۰۰۲؛ به نقل از یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۸) عدالت را به عنوان یک استاندارد اخلاقی مهم تلقی نموده‌اند. عدالت آموزشی از طریق فراهم‌سازی جو و فضای لازم در مدارس می‌تواند سطح اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان را تقویت کند، برای نمونه، توجه و احترام باثبات و یک‌دست، رعایت‌شان و منزلت دانش‌آموزان، توجه به نیازهای تمامی دانش‌آموزان و عدم تبعیض در ارزیابی و آموزش، همگی از عواملی هستند که موجب تقویت اخلاق تحصیلی شده و مؤلفه‌های اخلاق نیز بر استفاده از توانایی‌های شخصی و مدیریت توانمندی‌های فردی تکیه دارد که این موضوع می‌تواند بر رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد. به همین جهت عدالت، ابتدا اخلاق تحصیلی را به عنوان یک هنجار ذهنی-شناختی تقویت، سپس باعث افزایش رفتارهای مدنی تحصیلی می‌شود.

از محدودیت‌های این پژوهش عدم توانایی تعمیم به پسران و سایر مقاطع تحصیلی است. همچنین تنها ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این

روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه

گل پرو، م. (۱۳۹۴). نقش اخلاق تحصیلی در رابطه عدالت و بی عدالتی آموزشی با فریبکاری تحصیلی: مدل معادله ساختاری. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*، ۱۱ (۳۷)، ۵۱-۶۷.

https://jep.atu.ac.ir/article_3496.html

گل پرو، م. (۱۳۸۹). بررسی نقش اخلاق تحصیلی، عدالت و بی عدالتی آموزشی در رفتارهای مدنی - تحصیلی دانشجویان. *فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی*، ۵ (۴)، ۲۶-۴۱.

https://jmte.riau.ac.ir/article_215.html

مالکپور لپری، ک. (۱۴۰۰). بررسی عدالت آموزشی اساتید با فریبکاری علمی و رفتارهای مدنی - تحصیلی دانشجویان. *فصلنامه علمی پژوهشی آموزش علوم دریایی*، ۸ (۱)، ۹۵-۱۰۹.

[Doi:10.22034/rmt.2021.241834]

محمدی، ع. (۱۳۹۴). بررسی رابطه اخلاق تحصیلی با عدالت آموزشی و تعهد و فریبکاری علمی دانشجویان دانشگاه کاشان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه کاشان.

محمدی پور، م. (۱۳۹۵). شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه ادراک فعالیت‌های کلاسی. *پژوهشنامه تربیتی*، ۱۱ (۴۶)، ۸۱-۱۰۰.

https://edu.bojnourd.iau.ir/article_525052.html

موسوی، م. (۱۳۹۷). طراحی و تبیین مدل اخلاقی رفتار شهروندی سازمانی. *اخلاق در علوم رفتاری*، ۱۳ (۱)، ۱۵۴-۱۶۳.

<http://ethicsjournal.ir/article-1-1004-fa.html>

نریمانی، محمد؛ صاحبقران فرد، محمد و نخستین گلدوست، اصغر. (۱۴۰۲). مقایسه اثربخشی مدل مبتنی بر انگیزه پیشرفت و آموزش مهارت‌های اجتماعی بر خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۲ (۳)، ۸۱-۹۱.

[Doi:10.22098/jld.2023.12901.2095]

وفا، ش.، باقری، ن.، مجتبیایی، م.، و ابوالعالی الحسینی، خ. (۱۳۹۸). آزمون روابط علی اضطراب تحصیلی بر اساس ادراک محیط کلاس با میانجی سبک‌های مقابله‌ای در دانش‌آموزان. *پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۳ (۴۴)، ۵۳-۶۹.

[Doi:10.22034/jiera.2019.158699.1718]

یعقوبی، ا.، محقق، ح.، یارمحمدی، م.، و به‌جامه، ف. (۱۳۹۸). پیش‌بینی خودمدیریتی بر اساس عدالت آموزشی و فرسودگی تحصیلی با نقش واسطه اخلاق تحصیلی. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*، ۱۴ (۵۴)، ۲۷۳-۲۹۲.

https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_9413.html

References:

Afrazandeh, S. S., Bakhshizadeh, F., Madah, R., & Khosravi, M. (2022). Relationship between Learning Environment with Civic-Educational Behaviors from the Students' viewpoint. *Research in Medical Education*, 14(1), 1-12. (Persian) <http://rme.gums.ac.ir/article-1-1113-fa.html>

منابع

افرازنده، س. س.، بخشی‌زاده، ف.، مداح، ر.، خسروی، م.، و یزدان پرست، ا. (۱۴۰۱). ارتباط سنجی محیط یادگیری با رفتارهای مدنی - تحصیلی از دیدگاه دانشجویان. *پژوهش در آموزش علوم پزشکی*، ۱۴ (۱)، ۱-۱۲. <http://rme.gums.ac.ir/article-1-1113-fa.html>

امینی، ز.، حنیفی، ف.، و ایمانی، م. ن. (۱۳۹۹). شناسایی عوامل مؤثر بر رشد اخلاقی دانش‌آموزان دوره ابتدایی شهر تهران از نظر صاحب‌نظران به منظور ارائه مدل مناسب. *فصلنامه توسعه آموزش جندی شاپور اهواز*، ۱۱ (۹۹)، ۲۲۷-۲۴۲.

[Doi:10.22118/EDC.2020.244251.1498]

بشپور، س.، فریور، م. (۱۴۰۱). نقش انگیزش پیشرفت تحصیلی، طرد همسالان و همدلی عاطفی در پیش‌بینی پرخاشگری مدرسه‌ای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۲ (۱)، ۳۳-۴۶.

[Doi:10.22098/jld.2022.7664.1822]

بشپور، سجاد و عینی، ساناز. (۱۴۰۱). تدوین مدل علی سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان با ناتوانی یادگیری براساس خودکارآمدی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی: نقش میانجی تاب‌آوری تحصیلی. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۲ (۲)، ۱۸-۳۳.

[Doi:10.22098/jld.2022.7608.1814]

حسینی نژاد، س. م.، ثناگو، ا.، کلانتری، س.، جویباری، ل.، سعیدی، س. (۱۳۹۴). اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی: دیدگاه و تجربیات دانشجویان پزشکی. *مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی*، ۹ (۲۲)، ۴۳-۳۴. <http://zums.ac.ir/edujournal/article-1-586-fa.html>

رخشنده، ل.، صبحی قراملکی، ن. (۱۴۰۱). مقایسه بیانگری هیجانی، اجتناب شناختی و مهارت‌های اجتماعی در دانش‌آموزان با و بدون مشکلات یادگیری خاص. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۱ (۳)، ۷۵-۶۲. [Doi:10.22098/jld.2022.7875.1844]

طاهری‌نیا، م.، شیعی، ح. (۱۴۰۲). مقایسه آشنفگی شناختی، انزوای اجتماعی و کیفیت زندگی در دانش‌آموزان با و بدون اختلال یادگیری خاص. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۲ (۳)، ۶۶-۸۰.

[Doi:10.22098/jld.2023.12178.2061]

کارشکی، ح. (۱۳۸۷). نقش الگوهای انگیزشی و ادراکات محیطی در یادگیری خودتنظیمی دانش‌آموزان آموزش پسر پایه سوم دبیرستان‌های شهر تهران. رساله دکتری، روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه تهران.

کرد، ب.، و منصور، م. (۱۳۹۸). رابطه علی خودشفقت‌ورزی با رفتارهای مدنی - تحصیلی دانش‌آموزان: نقش میانجی حمایت خودمختاری والدینی. *فصلنامه سلامت روان کودک*، ۶ (۲)، ۱۴۵-۱۵۷. <http://childmentalhealth.ir/article-1-709-fa.html>

- Amini, Z., Hanifi, F., & Imani, M. N. (2020). Identifying the factors affecting the moral development of elementary school students in Tehran from the perspective of experts in order to provide an appropriate model. *Quarterly Journal of Medical Sciences Education and Development Center*, 11 (99), 227-242. (Persian) [Doi:10.22118/EDC.2020.244251.1498]
- Anderman, E. M., & Midgley, C. (1997). Changes in achievement goal orientations, perceived academic competence, and grades across the transition to middle-level schools. *Contemporary Educational Psychology*, 22(3), 269-298. [Doi:10.1006/ceps.1996.0926]
- Basharpour, S., & Farivar, M. (2022). The role of Academic Achievement Motivation, Peer Rejection and Emotional Empathy in predicting School Aggression of students with Special Learning Disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 12(1), 33-46. (In Persian) [Doi:10.22098/jld.2022.7664.1822]
- Basharpour, S., Eyni, S. (2023). Developing a causal model of academic adjustment of Students with learning disabilities based on academic self-efficacy and academic eagerness: The mediating role of the academic resilience. *Journal of Learning Disabilities*, 12(2), 18-33. (In Persian) [Doi:10.22098/jld.2022.7608.1814]
- Blader, S. L. (2007). What determines people's fairness judgments? Identification and outcomes influence procedural justice evaluations under uncertainty. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43(6), 986-994. [Doi:10.1016/j.jesp.2006.10.022]
- Chowkase, A. A., Datar, K., Deshpande, A., Khasnis, S., Keskar, A., & Godbole, S. (2022). Online learning, classroom quality, and student motivation: Perspectives from students, teachers, parents, and program staff. *Gifted Education International*, 38(1), 74-94. [Doi:10.1177/02614294211060401]
- Ehtiyar, V. R., Aktas Alan, A., & Oemueris, E. (2010). The role of organizational citizenship behavior on university students' academic success. *Tourism and Hospitality Management*, 16(1), 47-61. [Doi:10.20867/thm.16.1.4]
- Gentry, M., Gable, R. K. & Rizza, M.G. (2002). Students' perceptions of classroom activities. Are there grade-level and gender differences. *Journal of Educational Psychology*, 94, 539-544. [Doi:10.1037/0022-0663.94.3.539]
- Germeys, L., Griep, Y., & de-Gieter, S. (2019). Citizenship pressure as a predictor of daily enactment of autonomous and controlled organizational citizenship behavior: differential spillover effects on the home domain. *Front. Psychol.* 10:395. doi: 10.3389/fpsyg.2019.00395. [Doi:10.3389/fpsyg.2019.00395]
- Golparvar, M. (2011). The role of academic ethics, educational justice and injustice among university student's education/citizenship behaviors. *Journal of Modern Thoughts in Education*, 5 (4), 26-41. (Persian) https://jmte.riau.ac.ir/article_215.html
- Golparvar, M. (2016). The role of educational ethics in relation between educational justice and injustice with educational cheating: structural equation modeling. *Educational Psychology*, 11 (37), 51-67. (Persian) https://jep.atu.ac.ir/article_3496.html
- Guilmette, M., Mulvihill, K., Villemare-Krajden, R., & Barker, E. T. (2019). Past and present participation in extracurricular activities is associated with adaptive self-regulation of goals, academic success, and emotional wellbeing among university students. *Learning and Individual Differences*, 73, 8-15. [Doi:10.1016/j.lindif.2019.04.006]
- Harding, T. S., Finelli, C. J., Carpenter, D. D., & Mayhew, M. J. (2006). Examining the underlying motivations of engineering undergraduates to behave unethically. <https://deepblue.lib.umich.edu/handle/2027.42/55272>
- Hosseini Nejad, S. M., Sanagoo, A., Kalantari, S., Jouybari, L., & Saeedi, S. (2016). Educational ethics in academic environment: medical students' perspectives. *Journal of Medical Education Development*, 9(22), 34-43. (Persian) <http://zums.ac.ir/edujournal/article-1-586-fa.html>
- Karande, K., Shankarmahesh, M. N., Rao, C. P., & Rashid, Z. (2000). Perceived moral intensity, ethical perception, and ethical intention of American and Malaysian managers: A comparative study. *International Business Review*, 9, 37-59. [Doi:10.1016/S0969-5931(99)00028-1]
- Kareshki, H. (2008). *The role of motivational patterns and perceptions of self-regulatory learning environment in the third grade high school students in Tehran*. [Doctoral thesis, Educational Psychology, Tehran University] (Persian)
- Khalid, S. A., Rahman, N. A., Madar, A. R. S., & Ismail, M. (2013). Undergraduates' organizational citizenship behavior: The role of religiosity. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 3(7), 572-584. [Doi:10.6007/IJARBS/v3-i7/78]
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*: Guilford publications. [Google Scholar]
- Kord, B., & Mansori, M. (2019). The causal relationship between self-compassion and civic-academic behaviors: The mediating role of parental autonomy support. *Quarterly Journal of Child Mental Health*, 6(2), 145-157. (Persian) <http://childmentalhealth.ir/article-1-709-fa.html>
- LeBlanc, C. J. (2014). Characteristics shaping college student organizational citizenship behavior. *American Journal of Business Education (AJBE)*, 7(2), 99-108. [Doi:10.19030/ajbe.v7i2.8468]
- Li, C., & Zhou, T. (2017). A questionnaire-based study on Chinese university students' demotivation to learn English. *English Language Teaching*, 10(3), 128-135. <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt>

- Malekpour Lapari, K. (2021). Investigating the Educational Justice of Professors and Students' Scientific Cheating and Civic-Educational Behaviors (Case Study: Kharazmi University Students). *Journal of Research on Management of Teaching in Marine Sciences*, 8(1), 95-109. (Persian) [Doi:10.22034/RMT.2021.241834]
- Mohammadi, E. (2014). *Investigating the relationship between academic ethics and educational justice and academic commitment and deception of Kashan University students*. Master's thesis, Kashan University. (Persian)
- Mohamadipor, M. (2016). Psychometric indicators of the "students' perceptions of classroom activities questionnaire". *Educational Researches*, 11(46), 81-100. (Persian) https://edu.bojnourd.iau.ir/article_525052.html
- Moon, H., Kamdar, D., Mayer, D. M., & Takeuchi, R. (2008). Me or we? The role of personality and justice as other-centered antecedents to innovative citizenship behaviors within organizations. *Journal of Applied Psychology*, 93(1), 84-94. [Doi:10.1037/0021-9010.93.1.84]
- Mousavi, M. (2018). Designing and Explaining the Moral Model of Organizational Citizenship Behavior. *Ethics in Science and Technology*, 13 (1), 154-163. (Persian) <http://ethicsjournal.ir/article-1-1004-fa.html>
- Narimani, M. Sahebgharan fard, M., & Nokhostin Goldoost, A. (2023). Comparing the effectiveness of the model based on progress motivation and social skills training on academic self-efficacy in students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 12(3), 81-91. (in Persian) [Doi:10.22098/jld.2023.12901.2095]
- Popoola, I. T., Garner, B., Ammeter, A., Krey, N., Beu Ammeter, D., & Schafer, S. (2017). How does ethics institutionalization reduce academic cheating? *Journal of Education for Business*, 92(1), 29-35. [Doi:10.1080/08832323.2016.1274710]
- Rakhshandeh, L., & Sobhi gharamaleki, N. (2022). Comparison of emotional expression, cognitive avoidance and social skills in students with and without specific learning difficulties. *Journal of Learning Disabilities*, 11(3),62-75. (In Persian) [Doi:10.22098/jld.2022.7875.1844]
- Schein, E. H. (1984). Coming to a new awareness of organizational culture. *Sloan Management Review*, 25(2), 3-16. [Google Scholar]
- Smith, T. R. Kudlac, C. & Fera, A. G. (2013). Deviant reactions to the college pressure cooker: A test of general strain theory on undergraduate students in the united states. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 8(2), 88-104. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.687.5050&rep=rep1&type=pdf>
- Soto-Pérez, M., Ávila-Palet, J. E., & Núñez-Ríos, J. E. (2022). Justice, Deontology and Moral Meaningfulness as Factors to Improve Student Performance and Academic Achievement. *Journal of Academic Ethics*, 20(3), 375-397. [Doi:10.1007/s10805-021-09423-3]
- Taheriniya, M., & Shafiei, H. (2023). Comparison of cognitive confusion, social isolation and quality of life in students with and without Specific learning Disorder. *Journal of Learning Disabilities*, 12(3), 66-80. (In Persian) [Doi:10.22098/jld.2023.12178.2061]
- Vafa, S., Bagheri, N., Mojtabaie, M., & Abolmaali Alhosseini, K. (2019). Presenting structural pattern to predict school anxiety according to perception of classroom environment with coping styles mediation. *Journal of Research in Educational Science*, 13(44), 53-69. (Persian) [Doi:10.22034/JIERA.2019.158699.1718]
- Van Dick, R., Van Knippenberg, D., Kerschreiter, R., Hertel, G., & Wieseke, J. (2008). Interactive effects of work group and organizational identification on job satisfaction and extra-role behavior. *Journal of Vocational Behavior*, 72, 388-399. [Doi:10.1016/j.jvb.2007.11.009]
- Van Rensburg, Y.-E. J., de Kock, F. S., & Deros, E. (2018). Narrow facets of honesty-humility predict collegiate cheating. *Personality and Individual Differences*, 123, 199-204. [Doi:10.1016/j.paid.2017.11.006]
- Wu J., Jen E., Gentry M. (2018). Validating a classroom perception instrument for gifted students in a university-based residential program. *Journal of Advanced Academics*, 29(3), 195-215. [Doi:10.1177/1932202X18764450]
- Yaghoobi, A., Mohagheghi, H., Yarmohamadi, M., & Behjameh, F. (2019). Predicting of self-management based on educational justice and academic burnout by mediating of academic ethics. *Journal of Modern Psychological Researches*, 14(54), 273-292. (Persian) https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_9413.html